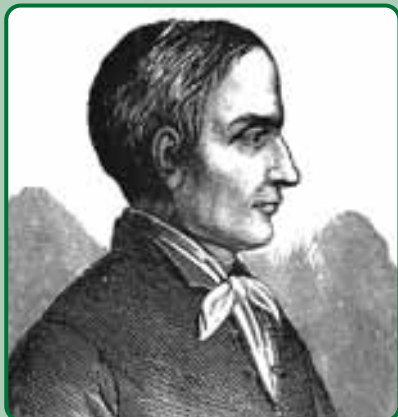

Világjáró magyarok

Ugye szerettek utazni? Akikről most mesélek nektek, nem utazási irodák programjai közül válogattak, mint a mai turisták, hanem nélkülözést és ezer veszélyt vállalva indultak útnak. Ismeretlen tájakat, növényeket, állatokat, ősi kultúrákat, nyelveket kutattak fel. Többen közülük trópusi betegség, merénylet, baleset áldozatai lettek, s ami még szomorúbb: hiába tiszteli őket a tudomány és távoli népek, saját hazájukban sokuknak a nevét is elfelejtették. Pedig megérdemlik, hogy büszkék legyünk rájuk. Lássuk, merre jártak, mit kerestek, mit találtak?

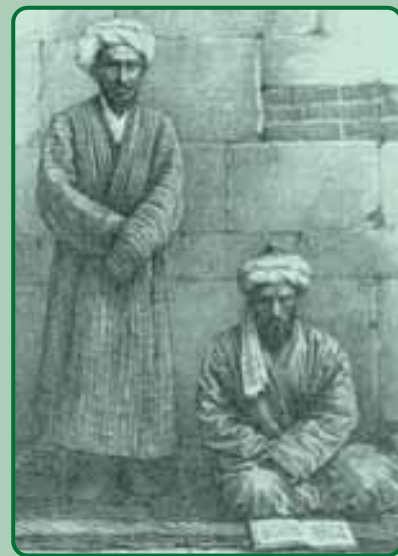

■ **Ázsiai utazóink** zöme azért indult el, hogy a magyarok őshazáját, rokonait megkeresse. Az 1200-as években elsőként Domonkos-rendi szerzetesek, köztük **Ottó** majd **Julianus** és **Gerhardus** hozott hírt nemcsak a Belső-Ázsiában élő magyarokról, hanem a közelgő iszonyú tatártámadásról is.

■ Hatszáz év múlva a székely **Kőrösi Csoma Sándor**, a Nagyenyedi Kollégium kitűnő diákja áldozta életét az őshaza felkutatásának. Embertelen körülmények között, fázva, éhezve alkototta meg az első tibeti-angol szótárt és nyelvtant, a tibeti irodalomról és buddhizmusról szóló köteteit. A malária megakadályozta abban, hogy eredeti célja szerint Belső-Ázsiából döntő bizonyítékokat hozzon a magyar-hun rokonságról.

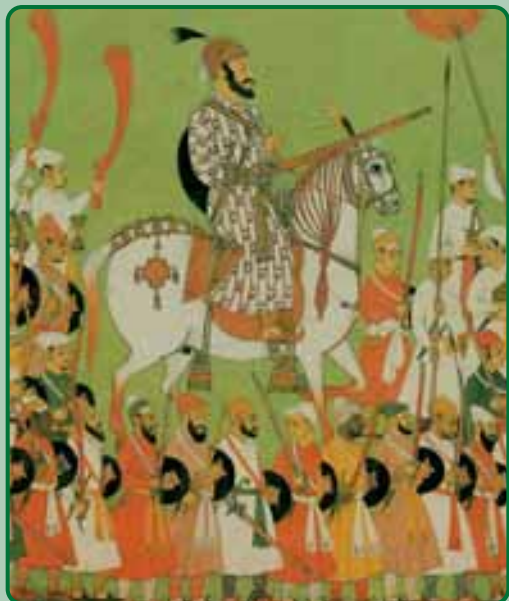
Teste Dardzsilingben nyugszik, de szelleme arra sarkall bennünket, hogy megtudjuk végre az igazat népünk eredetéről. Hatalmas életművét Tokiótól Párizsig nagyra értékelik ma is.

■ Másik tragikus sorsú székely tudósunk, a 30 nyelvet ismerő **Szentkatolnai Bálint Gábor** a magyar-mongol rokonságot bizonyító nyelvi és népköltészeti anyaggal tért haza Mongóliából. Hatalmas tudása hazájában még egy karéj kenyérre valót is alig ért, mert munkássága cáfolta a magyarok finnugor származásának hivatalos elméletét.

■ Szerencsésebb volt **Vámbéry Ármin**, a koldus-szegény, árva és szánta szolgadiák, aki 25 éves korára 25 nyelvet ismert. Bár a magyar-török nyelvrokonság hirdetése miatt a finnugristák őt is támadták, kelet-kutatóként hírt, nevet és vagyont szerzett. Arra a kérdésre, hogy mit vinne magával a túlvilágra, Jókai Mór azt válaszolta: a Bibliát és Vámbéry könyveit.

■ Világhírű magyar Kelet-kutató, orientalista volt a nagy Széchenyi István fia, **Széchenyi Béla**, **Stein Aurél**, **Almásy György**, **Cholnoky Jenő**, **Lóczy Lajos** és **Déchy Mór** is, akiket földrajzi, régészeti, állat- és növény-tani felfedezéseik miatt becsül a tudomány.

A fekete kontinens, **Afrika felfedezői** között is sok magyart találunk.

■ **Gróf Teleki Sámuel** Sáromberkén született, Debrecenben, Berlinben és Göttingenben tanult, katonatiszt majd képviselő lett. Afrikai útjára bizalmas barátja, Rudolf trónörökös biztatta. Teleky gróf az elsők között mászta meg a Kenya-hegyet, 3 kaméleon- és 78 növényfajt, egy működő tűzhányót, két tavat és egy addig ismeretlen, csodaszép virágot fedezett fel, melyet róla neveztek el Lobelia Telekii-nek. De az ő nevét viseli még 6 növényfaj, a tűzhányó, egy kis tó és völgy is. 338 értékes tárgyból álló néprajzi gyűjteményt hozott haza, és adományozott a Magyar Néprajzi Múzeumnak. Üveglapra rögzített fényképfelvételei az első hiteles fotódokumentumok Afrikáról.

■ **Almásy László** a szaharai barlangrajzok felfedezője, **Torday Emil** a Kongó-medence bennszülött törzseinek gazdag kultúráját tárta fel.

■ Két erdélyi büszkeségünk, **Fenichel Sámuel** és **Bíró Lajos** életét kockáztatva, hallatlan akaraterővel és elszántsággal **Új-Guinea** emberevő pápuái között végezte gyűjtő- és kutatómunkáját. Fenichel a trópusi láz áldozata lett. 3000 néprajzi tárgyat, 25000 állattani preparátumot, 500 fényképfelvételt küldött haza a budapesti múzeumoknak. Bíró Lajos 200000 darabból álló gyűjteményét máig sem tudták teljesen feldolgozni. 2000 új állatfajt fedezett fel, amelyek közül 150 az ő nevét viseli. A világon egyedülálló néprajzi gyűjteménye hatezer darabból áll, de pótolhatatlan érték a több száz fénykép is, amelyet a pápuákról készített.

■ A tudósokon, felfedezőkön kívül magyar **híttérítők**, járványokkal küzdő **orvosok** és rettenthetetlen **vadászok** szereztek hírt-nevet nemzetünknek szerte a világban. Közöttük a nagy grófi család egy másik sarja, **Széchenyi Zsigmond** életútja a legtanulságosabb. Afrikai vadászatait népszerű, fényképekkel gazdagon kísért könyvekben adta ki. A háború elpusztította házat, trófea-gyűjteményét. A kommunisták elvették minden vagyonát, kényszerlakhelyre telepítették. A hajdani gróf alkalmi munkákból tengette életét. Mégsem hagyta el hazáját. Mint mondotta szellemesen: „A Zsiga foglalkozott ezzel a gondolattal, de a Széchenyi nem engedte.”

A nagy földrajzi, néprajzi felfedezések kora lejárt. De azért nektek is maradt feladat. A világon sokat kell javítanunk. Lássatok máris hozzá erőtök szerint. A nagy magyar világjáróknak pedig ne a lépteit, inkább jellemük erejét kövessétek.

Zsigmond Emese